

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל שאלון לרישום קורות ניצולת/ת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il אנו מודים לך מראש על הנכונות לשיתוף הפעולה.

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: חביבה	שם משפחה: פינסקי
----------------	------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

יש לרשום שמות ומקומות באותיות בדפוס (גם בלועזית) במקומות המסומנים

שם משפחה לפני המלחמה או בתקופתה: מיניקס	בלועזית	שם נעורים:
שם פרטי לפני המלחמה או בתקופתה:	בלועזית	מין: נקבה תאריך לידה: 1935
מקום לידה (ישוב, מחוז): וילנה	בלועזית	ארץ לידה: ליטא
שם פרטי של האב: יהושע	שם פרטי ושם נעורים של האם: רבקה	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: וילנה- ליטא	בלועזית	ארץ המגורים: ליטא
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה:	מקצוע לפני המלחמה:	חבר בארגון או בתנועה:
מקומות מגורים בתקופת המלחמה (ישוב, מחוז, ארץ): וילנה- ליטא		
האם היית בגטאות? אילו ומתי? וילנה		
האם היית במחנות? אילו ומתי?		
מקום השחרור:	תאריך השחרור:	
האם שהית במחנה עקורים? שם המחנה?	לאן עברת/חזרת לאחר השחרור (ציין מקום)? אוסטריה, איטליה	
מקומות/מחנות בדרך לארץ:	שנת עליה:	שם האנייה (אם עלה בדרך הים):
פולין, צ'כיה, אוסטריה, איטליה, א"י	1949	

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: משפחה, סביבה, ילדות ולימודים, עבודה, חברות בארגון):

נולדתי בשנת 1935 בעיר וילנה בליטא. לאבי היה עסק עורות ולנעליים ואמי עבדה עם סבתי בחנות המכולת שלה. כבר בהיותי בת שבעיים משפחתי שכרה אומנת נוצרייה לעבודה ולטיפול בי. למטפלת קראו הלה, היא לא הייתה נשואה ומאוד נקשרה אליי. שנתיים לאחר מכן נולד אחי וכבר היינו שני ילדים במשפחה, וקשורים הרבה יותר אל האומנת שהאכילה אותנו וטיפלה בנו מאשר לאמי שעבדה.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(ציוני דרך: מעצר וגירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים ביודנראט/תנועות נוער/מחתרת/פרטיזנים, השתתפות בבריחה/התנגדות/לחימה, האם אדם/ארגון יהודי/לא יהודי סייע באופן משמעותי להצלתך; בריחה/הגירה בכפייה, פינוי/אוווקאציה למרכז ברית המועצות):

בשנת 1931, עוד לפני הולדתי, היו כ-555,000 יהודים בוילנה, כמעט שלישי מהאוכלוסייה הכוללת. בתאריך 24.6.1941 בהיותי בת 4 ואחי בן 6, נכבשה העיר בידי הגרמנים: כעט מחצית מבנייני העיר נפגעו ולמעלה מ-150,000 תושבים נרצחו, רובם יהודים. כעבור כמה חודשים ספורים לקחו את הגברים לעבודה שממנה הם לא חזרו, אלא הוצאו להורג ביער פונאר. בזמן שהוצא אבי להורג כבר ניתנה הפקודה שעל היהודים לעמוד טלאי צהוב וללכת על הכביש בלבד. זמן קצר לאחר שאבי נעלם היו שמועות שייקחו גם את הנשים והילדים. גרנו אז ברובע היהודי וכל התושבים בו היו יהודים, פרט לסנדלר אחד והשוער בכניסה. הלה, האומנת הנוצרייה שלנו, מסרה אותי לחברתה שמחוץ לעיר כדי שתשמור עלי ואימי עם אחי גרשון נשארו בבית.

הליטאים הגיעו עם גרמני אחד לכל חצר בית והוציאו את הנשים והילדים לחצר. אימי ביקשה מהלה להסתיר את גרשון, וזו הכניסה את גרשון לארון בגדים וחשבה ששם יהיה מוגן, אבל בכל זאת לא הייתה שקטה והחליפה לו מקום מסתור, מתחת למיטה. אימי יצאה לחצר לכל השיירה והלה הנוצרייה נשארה בבית. הליטאים עברו מדירה לדירה לבדוק אם משהו מסתתר וכאשר הלה פתחה את הדלת שאל אותה הליטאי "האם את מסתירה משהו?" והלה כמובן ענתה שלא. דבר ראשון הוא ניגש לארון, פתח אותו, אבל למזלנו גרשון לא היה שם. ילד בן 4 כנראה ידע שמשהו מתרחש, ובחושים על-טבעיים ידע שצריך להיות שקט ולשכב מתחת למיטה. כאשר הליטאי לא מצא אף אחד בבית הוא יצא לחצר, ועם כל השיירה הלכו לבית-סוהר "לוקישקי" ששם היה איסוף של יהודי השכונות היהודיות. מבית-הסוהר לקחו אותם ליער פונאר, זה היה ההרג הראשון שבוצע ביהודי ליטא וכולם הוצאו להורג ברירות. כך התפנה הרובע היהודי מתושבים.

אני בינתיים הייתי אצל חברתה של הלה מחוץ לעיר. בכיתי ובכיתי ורציתי הביתה חזרה להלה. חברתה של הלה נשברה ולקחה אותי לבית משפחתי, אך כאשר באתי לחצר החצר הייתה ריקה מאנשים והכל היה שקט. למצב כזה לא הייתי רגילה. רצתי מהר לדלת דירתנו, דפקתי עליה, וצעקתי "הלה, הלה" אבל הלה כבר לא הייתה בבית. השוער שמע צעקות ובכי, וכשהבין במה מדובר שאל את חברתה של הלה אם היא יודעת היכן גרה דודתי. היא לא ידעה אבל אני זכרתי והובלתי אותה לשם. בבית דודתי שם נפגשתי עם אחי גרשון, והתברר שהלה קיבלה דירה חלופית לשלנו כדי שהאזור יוכל לשמש לגטו.

כעבור ימים ספורים הגטו היה מוכן ולקחו לשם את יתר יהודי וילנה. כך הגענו גרשון ואני עם דודתי ומשפחתה לגטו. בתור ילדה בת 6 שהייתה אמורה לשמור על אחיה, כי לדודתי היו ילדים נוספים, הלכנו יחד ברגל לגטו. החזקתי חזק בידו, והיה לי קשה מאוד לצעוד כי בעיר העתיקה לא היה אספלט אלא חלוקי נחל, אז הרגליים שלי כל הזמן החליקו. הגענו לגטו ולמשפחתי הקציבו חדר אחד קטן והיינו צפופים בו. ישנו על הרצפה עם מזרונים, וסביבנו היו כל הזמן צעקות ובכי.

בוקר אחד אחרי שלושה ימים הסתכלתי דרך החלון לכיוון השמים. עננים לבנים שטו בהם והיה יום שמש, וחשבתי לעצמי "הלוואי והלה תבוא ותוציא אותנו מהמקום הזה". ואכן בקשתי התגשמה והלה הגיעה לגטו כדי לקחת אותנו.

לאחר שעברה לדירה החלופית, חברתה סיפרה לה שהיא מסרה אותי לדודתי ושכל יהודי וילנה נלקחו לגטו, וכמובן שאחי ואני ביניהם. הלה הייתה אישה אמיצה, לא משכילה, עם לב גדול וחם, ולא יכלה להשלים עם העובדה שלא תהיה אתנו, שהיינו כילדיה. היא מצאה את המפקדה הגרמנית, הגיעה לשם וביקשה להיפגש עם מפקד הגטו. כאשר הגיעה אליו, סיפרה לו סיפור משכנע שילדי אחיה- ילדה בת 6 וילד בן 4 בעלי שיער שחרחר נעלמו, ושהיא בטוחה שהם שיחקו עם ילדי יהודים בזמן הריכוז ושבתעות הגיעו לגטו. המפקד שאל אותה "האם יש לך עדים שהם ילדי אחיך?" ומבלי למצמץ ולהתמהמה היא רצה לכיוון הדלת ושאלה אותו "כמה עדים אתה רוצה? אחד, שניים, שלושה?!" וכאשר ידה הייתה מונחת על ידית הדלת הוא כבר נתן לה רישיון להוציא את שני הילדים מהגטו. הוא פשוט האמין לה. היא הגיעה לגטו ופגשה אחד מבני המשפחה שלנו, שמנתה אז מנתה כ-80 איש שכולם חוץ משנינו ועוד שתי דודות, האחת בדרום אפריקה והשנייה במוסקבה, לבסוף נספו.

בשער הגטו בדקו את הלה ואת הניירות, ולבסוף אפשרו לנו לעבור ל"צד הארי". הלה הביאה אותנו לדירה החדשה שקיבלה, ומכיוון שהייתה ללא בעל וילדים היא קיבלה דירת חדר אבל גדולה. בחדר הזה בפינה אחת היה מטבח ובפינה השנייה מיטה. בשנה הראשונה הלה לא עבדה כיוון שפחדה להשאיר אותנו לבד בבית. מכיוון שלא עבדה לא היה במה לקנות מזון. למזלה,

חברתה ניוטה, סיפקה לנו מידי פעם לחם ותפוחי אדמה. השנה הזאת הייתה בשבילנו הכי גרועה: היינו סגורים בבית בלי צעצועים, וכאשר הגיעו הלה חברות או מכרות של הלה, המקום היחיד שבו יכלה להסתיר אותנו היה ארון הבגדים. בכל דקה שישבנו בארון החשוך, הרגשנו כמו בארון מתים. היה אסור לנו דבר, להשתעל, להתעטש, היינו יושבים בדממה, לא ברור לי איך בגילנו הצעיר הבנו שצריך לעשות לחלוטין כל מה שהלה אומרת, כי בגיל כזה ילדים עדיין לא מודעים באמת לסכנות. כעבור שנה הלה הלכה לכומר וסיפרה לו שהיא מסתירה שני ילדים יהודים ושקשה לה להתמודד עם המצב. הוא אמר שביכולתו לטבול אותנו לנצרות ולהוציא לנו תעודות לידה חדשות כנוצרים, ואכן כך היה. הלה הביאה אותנו לכנסייה והכומר התיז עלינו מים קדושים והתפלל, ובסוף התהליך הלה קיבלה שתי תעודות לידה על שני ילדים קתולים. ואמנם לא היה די בכך, כיוון שאחי היה נוצרי על פי חוק, אבל עדיין היה נימול! הפחד לא עזב את הלה, הרי כל חייל, גרמני או ליטאי יכול היה להוריד לגרשון את מכנסיו ולבדוק במו עיניו האם הוא נוצרי או יהודי. הלה החלה לעבוד בבית קולנוע שהיה קרוב לבית. היא מכרה שם סיגריות, פיצוחים, סוכריות, ומכר התפרנסה. כעבור שנתיים היא קבלה דירה יותר גדולה באותו רחוב ועברנו. בדירה זו מידי פעם היינו יוצאים לחצר לשחק עם ילדים אחרים, תחת השגחתה של הלה ששמרה עלינו בשבע עיניים. יום אחד הלה שלחה אותי לחנות ממש קרובה לבית, לקנות משהו, וליטאי שיכור נטפל אלי בקריאות של "מה עושה יהודיה בחנות הזאת?!" השכנים, שהחנות הייתה בבעלותם, דחפו אותו הצידה כדי שאוכל להימלט מהחנות. לאורך כל המלחמה, במשך כמה שנים, הלה לא פשטה בגדיה ונעליה במטרה שאם הגרמנים ידפקו בדלת היא תצקק שהיא צריכה להתלבש, ולמעשה תסתיר אותנו. אבל לא היה אף מקום מסתור. כל שנות המלחמה חיינו בפחד, וכל יום שעבר היה ארוך יותר מהקודם, מבלי שהייתה לנו שמחה של ילדים. הייתה לנו ילדות עשוקה.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(צינוי דרך: השחרור וחזרה הביתה, חיים אחרי המלחמה, בריחה, העפלה/ עליה):

ביוני 1944 נכנסו הרוסים לווילנה ואנחנו היינו חופשיים מפחד המלחמה. דודתי ממוסקבה מצאה אותנו ורצתה לקחת אותנו אליה למוסקבה. כמובן שלא הסכמנו להיפרד מהלה כי היא הייתה אימא שלנו לכל דבר, גם קראנו לה אימא. דודתי חזרה למוסקבה בלעדינו ומאז נעלמו עקבותיה. יהודי דתי שמשפחתו נספתה במלחמה שמע את הסיפור של הלה ועל הגבורה שלה והחליט לעזור לה לגדל אותנו. הוא היה ממוצא פולני וכוונתו הייתה לפתוח בית יתומים בעיר לודג' שבפולין. הלה לא יכלה לנסוע לפולין כי הייתה לה נתינות רוסית, ומי שהיה רוסי לא היה יכול להיכנס באותה התקופה לפולין. כתוצאה מכך הוא החליט לחתן אותה נישואים פיקטיביים עם יהודי פולני וכך יכולנו להגיע לפולין.

נסענו ברכבת בהמות במשך יומיים, זו לא נסיעה ארוכה, אך לא היו רכבות אחרי המלחמה והכל התנהל באיטיות. גרשון ואני היינו הילדים הראשונים בבית היתומים. בית היתומים השתייך לאגודת ישראל, שהייתה אגודה של אנשים מאוד דתיים. כשהגעתי, דבר ראשון הורידו לי את הצלב מהצוואר. שהלה הייתה לוקחת אותנו כל יום ראשון לכנסייה ולימדה אותנו תפילות פולניות כדי להוכיח שאנחנו נוצרים, וזה היה צלב שהייתי מתפללת איתו. אחרי שהורידו לי את השרשרת עם הצלב הייתי במשבר מאוד גדול, חודשים שלמים עוד המשכתי להתפלל מתחת לשמיכה. בסיום המלחמה הייתי בת 10 בלבד. עם הזמן בית היתומים גדל. מנהלת בית הילדים הייתה נוסעת בכפרים ומוציאה ילדים מהמנזרים שניצלו מהמלחמה ומהאיכרים, כמובן תמורת כסף. היו מקרים שהנוצרים נקשרו לילדים עד כדי שלא היו מוכנים להיפרד מהם תמורת כסף. המנהלת הזאת הייתה גונבת את הילדים ומבריחה אותם לבית היתומים, וגם ישבה זמן מה בבית-סוהר על מעשים אלה. בבית היתומים נפגשתי עם ילדים רבים שלא התאפשר להם לחפש את משפחתם שנספתה ואיש לא בא לחפש אותם אחרי המלחמה. לנו היה מזל גדול שהלה הייתה אתנו. היא ידעה באיזה שנה נולדנו, ידעה שמות משפחה של קרובים שלנו, וידעה שיש לנו דודה בדרום אפריקה. אילולא הלה- גם אני לא הייתי זוכרת מאין באתי. כאשר הקבוצה גדלה הפרידו בין הבנים לבנות- הבנים למדו גמרא והבנות הלכו לבית ספר רגיל.

בשנת 1948 נסגרו הגבולות והיהודים כבר לא יכלו לצאת לארצות אחרות. למרות זאת בית הילדים שלנו החליט לעלות לארץ ישראל. עברנו מפולין לצ'כיה גבול לא לגאלי בשעות הלילה. עברנו בקבוצות על הגשר, ולמחרת נפגשנו כל הילדים במקום מרוכז. מצ'כיה עברנו לאוסטריה לעיר לינץ' ושהינו במחנה עקורים. משם העבירו יהודים במשלוחים קטנים דרך איטליה לארץ ישראל. באוסטריה, אחרי שהבין ששלושתנו לא מתכוונים להיפרד, החליט הרב לגייר את הלה על מנת שלא יהיו לה בעיות להגיע לארץ. אי לכך עם הגיור הוא נתן לה את השם "שרה" על שמה של שרה אימנו, ושם משפחה "רובינשטיין" על שמה של אבן יקרה. לשמה החדש של הלה הייתה משמעות גדולה מאוד, הרי היא עצמה הייתה כמו אבן יקרה ממש. כל בית הילדים שלנו נסע לארץ ישראל ואנחנו נשארנו במחנה העקורים לעוד חצי שנה, עד שלחץ הדם של הלה, ממנו סבלה מאוד, התייצב. המדריך של בית היתומים ביקש ממשפחה באוסטריה לעזור לנו בצרכינו היומיומיים ומאוחר יותר גם לעזור לנו לעלות לארץ. בשנת 1949 אחרי שעברנו מאוסטריה לאיטליה, מנמל "בארי" הפלגנו לארץ.

נא ספרי/ על חייך בארץ

(ציוני דרך: לימודים/ תעסוקה, שירות צבאי, פעילות ציבורית או תרבותית, משפחה/ דורות המשך וכו'):

כולם התרגשו מאוד כשהגענו לחיפה וכשראינו מרחוק את הכרמל. קבלו אותנו בנמל עם טיפול DDT שלא זכור לי לרעה היות והבנתי שאת הטפילים, כמו כינים, צריך להשמיד. לאחר מכן כל המעפילים הועברו למחנה "שער העלייה" ומשם העבירו אותנו לבית עולים בקריית שמואל. הלה נשארה בבית העולים. גרשון ואני נשלחנו למוסד עולים בכפר סבא, מוסד שהיה שייך ל"עליית הנוער", ושם למדנו לראשונה עברית.

בהמשך, שני חברים מקיבוץ אפיקים בחרו 20 ילדים לפתוח קבוצה חדשה של נוער. גם ממוסד אחר בשם "הדסים" נלקחו 20 ילדים, כך שהיינו 40 ילדים בקבוצה וקראו לנוער שלנו "שלהבת". רוב הילדים בקבוצה היו ניצולי שואה והקיבוץ קיבל אותנו בתור ילדי קיבוץ. הלה הגיעה כעבור 3 שנים לקיבוץ לחיות אתנו. היא התקבלה יפה מאוד על ידי חברותיה הוותיקות, ילידות רוסיה, ומצאה בית אתנו בקיבוץ אפיקים.

מזכיר הקיבוץ פנה ל"יד ושם", מסר את מעשיה של הלה וקבעו יום מיוחד עם שני חסידי אומות העולם נוספים לטקס ביד ושם בירושלים. לפני הטקס הייתה מסיבה בקיבוץ שהייתה מוקדשת במיוחד להלה בתור חסידת אומות העולם. בנוסף הוזכרו גם סיפורי גבורה של אנשים ששרדו את השואה. ביום גשום יצא אוטובוס מלא בחברי הקיבוץ לכיוון יד ושם, וכמובן שהצטרפו גם ילדיי, שהם הנכדים של הלה לכל דבר, לקבלת מדליה של חסידת אומות העולם ונטיעת עץ בשדרה של חסידי אומות העולם.

הלה חיה עד גיל 86 בקיבוץ אפיקים. זכתה ל-5 נכדים ולנין שהספיקה להחזיק אותו במו ידיה, לנענע אותו לשיר לו שירים. היא הייתה ילידת שנת 1900 ונפטרה בשנת 1986. כיום היא קבורה בבית העלמין שבקיבוץ אפיקים בין חברותיה הרוסיות במקום יפה וירוק. עד היום אנו מקפידים לטפל בקבר שלה. עם התבגרותי, כל שנה שעוברת, ובייחוד ביום השואה אני נזכרת במעשיה האמיצים למעננו שסיכנו את חייה, ובכל שנה אני מקבלת במתנה את חיי, בזכותה של הלה.

בגיל 18 התגייסתי לצבא. עברתי קורס חובשים ובסופו של דבר עברתי קורס סייעת שיניים. את בעלי הכרתי בקיבוץ, הוא כבר דור שני בקיבוץ אפיקים. משפחתי מונה כיום 4 דורות בקיבוץ. התאלמנתי לפני כ-5 חודשים. לבעלי חמישה אחים, שניים מהם נשואים לבנות הקיבוץ. ממשפחה קטנה בודדת, יש לי עכשיו משפחה גדולה וענפה ורובה מתגוררת בקיבוץ אפיקים.

במשך עשרים שנים עבדתי בחינוך, בתוכן עברתי שנת השתלמות במכללת "אורנים" לחינוך. למעלה מ-35 שנים אני עוסקת ברפואת שיניים, וגם כיום בהיותי בת 78 אני עדיין עובדת חמישה ימים בחודש.

אחרי המלחמה, הלה האומנת עם חביבה ואחיה הקטן גרשון

ראיון: מירי זיו

קיבוץ אפיקים, יוני 2013